

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
TOSHKENT DAVLAT IQTISODIYOT UNIVERSITETI**

**“MOLIYA”
KAFEDRASI**

Qo‘lyozma huquqida

UDK: 336I:336(575.1)

ABDUQAYUMOV ABDUMALIK NIZOMJONOVICH

**MOLIYAVIY GLOBALLASHUV SHAROITIDA MILLIY MOLIYA
BOZORLARINING RAQOBATBARDOSHLIGINI MUSTAHKAMLASH
YO‘LLARI**

**70410401 – Davlat moliyasi va xalqaro moliya mutaxassisligi bo‘yicha
magistr akademik darajasini olish uchun yozilgan**

DISSERTATSIYA

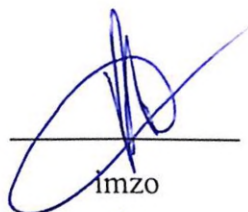
Ilmiy rahbar: i.f.n., dotsent Imomov X. X.

TOSHKENT 2023

Magistrlik disertatsiya ishi "Moliya" kafedrasida dastlabki himoyadan o'tgan.

23 -sonli bayonnoma " 26 " aprel 2023 y.

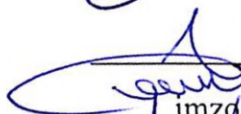
Kafedra mudiri: X.X. Xudoyqulov

imzo

sana

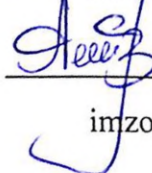
Ilmiy rahbar: X.X. Imomov

imzo

sana

Talaba: A.N. Abduqayumov

imzo

sana

Dissertatsiya "Moliya va buxgalteriya hisobi" fakultetida

2023-yil " 30 " may

№ 1184-01/26 raqami bilan ro'yxatga olingan.

ANNOTATSIYA

Mamlakatning iqtisodiy o'sishi va rivojlanishiga uning moliyaviy bozorlarining samaradorligi va raqobatbardoshligi jiddiy ta'sir ko'rsatadi. Kuchli moliyaviy tizim mahalliy va xalqaro investitsiyalarni jalb qilishi, likvidlikni oshirishi va korxonalariga arzonroq xarajat bilan kapital olishiga yordam berishi mumkin. Ushbu tadqiqot moliyaviy globalashuv sharoitida milliy moliya bozorlarining raqobatbardoshligini tushunish va oshirishga qaratilgan.

Tadqiqot milliy moliya bozorlarining raqobatbardoshligini oshirishning turli yondashuvlarini o'rganadi va raqobatbardosh moliyaviy bozorni rivojlantirishning ajralmas omillarini o'rganadi. Bu omillar moliya bozori landshaftini har tomonlama tushunish, fond bozori uchun qulay infratuzilmani rivojlantirish, inson kapitaliga investitsiyalar, mustahkam me'yoriy-huquqiy bazalar, texnologik yutuqlar va moliyaviy savodxonlikni oshirishni o'z ichiga oladi.

O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Senati va Qonunchilik palatasiga 2018 yilgi Murojaatnomasida alohida ta'kidlangan, moliya bozorini rivojlantirish muhimligi ta'kidlangan strategik maqsadlardan ma'lum qilingan tadqiqot davlat korxonalarini isloh qilish, xususiylashtirish va xususiylashtirishga intilish o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni ta'kidlaydi. moliyaviy bozorlar evolyutsiyasi. Ushbu murakkab o'zaro ta'sir muqobil moliya manbalarini chuqurroq o'rganishni talab qiladi.

Sifat va miqdoriy metodologiyalarning kombinatsiyasi orqali moliyaviy bozor raqobatbardoshligini muvaffaqiyatli oshirgan mamlakatlarning amaliy tadqiqotlari ko'rib chiqiladi. Tadqiqot shuni ko'rsatadiki, samarali qonunchilik, ilg'or texnologiyalarni o'zlashtirish va moliyaviy savodxonlikni oshirishga qaratilgan sa'y-harakatlar yanada raqobatbardosh milliy moliya bozorlarini yaratishda muhim ahamiyatga ega.

Ko'p qirrali tahlilni taklif qilish orqali ushbu tadqiqot siyosatchilar, moliyaviy tartibga soluvchilar va bozor ishtirokchilari uchun qimmatli tushunchalarni beradi, ularni milliy moliya bozori raqobatbardoshligini oshirishning strategik yo'nalishlari bilan jihatlaydi. Tadqiqot kelajakdagi tadqiqotlar uchun tavsiyalar bilan

yakunlanadi va bu erda taklif qilingan strategiyalarning uzoq muddatli ta'sirini baholash zarurligini ta'kidlaydi. Bu doimiy o'zgaruvchan global moliyaviy landshaftda doimiy moslashish muhimligini kuchaytiradi.

Kalit so'zlar: *Moliyaviy globallashuv, milliy moliya bozorlari, raqobatbardoshlik, bozor infratuzilmasi, inson kapitaliga investitsiyalar, me'yoriy-huquqiy baza, texnologik yutuqlar, moliyaviy savodxonlik, davlat korxonalarini isloh qilish, xususiyashtirish, muqobil moliya, qonunchilik, amaliy tadqiqotlar.*

ABSTRACT

Economic growth and development of a nation is critically influenced by the efficiency and competitiveness of its financial markets. A robust financial system can attract domestic and international investments, enhance liquidity, and facilitate businesses in obtaining capital at lower costs. This study focuses on understanding and enhancing the competitiveness of national financial markets in the context of financial globalization.

The research delves into various approaches to augment the competitiveness of national financial markets and examines the factors integral to the development of a competitive financial marketplace. These factors encompass a comprehensive understanding of the financial market landscape, development of a conducive infrastructure for the stock market, investment in human capital, robust regulatory frameworks, technological advancements, and the promotion of financial literacy.

Informed in part by strategic goals highlighted in the 2018 address to the Oliy Majlis Senate and the Legislative Chamber of Uzbekistan, which emphasized the importance of financial market development, the research underscores the interrelationship between the reform of state enterprises, the pursuit of privatization, and the evolution of financial markets. This complex interplay necessitates a deeper exploration of alternative sources of finance.

Through a combination of qualitative and quantitative methodologies, case studies of nations that have successfully enhanced their financial market competitiveness are examined. The study finds that efficient legislation, adoption of cutting-edge technologies, and efforts to promote financial literacy are pivotal in creating more competitive national financial markets.

By offering a multi-faceted analysis, this research provides valuable insights for policymakers, financial regulators, and market participants, equipping them with strategic directions for enhancing national financial market competitiveness. The study concludes with recommendations for future research, emphasizing the need to evaluate the long-term impacts of the strategies proposed herein. This reinforces the importance of continual adaptation in an ever-changing global financial landscape.

Keywords: *Financial Globalization, National Financial Markets, Competitiveness, Market Infrastructure, Human Capital Investment, Regulatory Frameworks, Technological Advancements, Financial Literacy, State Enterprises Reform, Privatization, Alternative Finance, Legislation, Case Studies.*

MUNDARIJA

ANNOTATSIYA.....	3
MUNDARIJA.....	7
JADVALLAR RO'YXATI.....	9
RASMLAR RO'YXATI.....	10
QISTQARMALAR RO'YXATI.....	11
I BOB: KIRISH.....	12
1.1 Tadqiqot mavzusining asoslanishi va dolzarbligi.....	12
1.2 Tadqiqot maqsad va vazifalari.....	13
1.3 Asosiy tadqiqot savollari va masalalari.....	14
1.4 Tadqiqot ob'ekti va predmeti.....	15
1.5 Tadqiqot natijalarining ilmiy va amaliy ahamiyati	15
1.6 Dissertatsiya tuzilmasining qisqacha tasnifi	16
II BOB: ADABIYOTLAR SHARHI	18
2.1. Kirish.....	18
2.2. Mavzu bo'yicha nazariy qarashlar.....	19
2.3. Mavzuga oid mahalliy me'yoriy-huquqiy hujjatlarni ko'rib chiqish..	22
2.4. Xulosa	23
III BOB: METODOLOGIYA	25
3.1. Tadqiqot dizayni	25
3.2. Ma'lumotlarni yig'ish jarayoni	26
3.3. Tahlil uchun foydalaniladigan usullar	27
3.4. Tadqiqotni o'tkazish uchun zarur shart-sharoitlar	28
3.5. Tadqiqot jarayonida kutilayotgan muammolar, ularning yechimlari	29
3.6. Tadqiqotning kutilayotgan ilmiy va amaliy natijalari	30
IV BOB: TAHLIL VA NATIJA.....	31
4.1. Milliy moliya bozorlarining xorijiy investorlar uchun jozibadorligini oshirishning nazariy asoslari.....	31

4.2. Mamlakatimizda makroiqtisodiy tahlil tizimida ichki va tashqi makroiqtisodiy va moliyaviy shart sharoitlar: empirik tahlil yondashuvi ..	35
4.3. Xorijiy investorlarni milliy moliya bozorlariga jalb etishning hozirgi holati tahlili	52
V BOB: XULOSA	66
5.1. Tadqiqot savoliga tegishli natijalarning qisqacha ifodasi.....	66
5.2. Tadqiqotning natijalari	67
5.3. Kelajakdagi tadqiqotlar uchun tavsiyalar	69
5.4. Tadqiqot jarayoni haqida mulohazalar	69
5.5. Kelajak istiqbollari.....	70
5.6. Xulosa	70
FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI.....	72

I BOB: KIRISH

1.1 Tadqiqot mavzusining asoslanishi va dolzarbligi

“Moliyaviy globallasuv sharoitida milliy moliya bozorlarining raqobatbardoshligini oshirish usullari” mavzusidagi tadqiqot bugungi globallasuv iqtisodiyotida o‘zini oqlaydi hamda yuqori darajada dolzarbdir.

Ushbu tadqiqot mavzusini asoslash bir necha o‘zaro bog‘liq sabablarga ko‘ra yuzaga keladi:

Global moliyaviy integratsiya: so‘nggi bir necha o‘n yillikda dunyo moliyaviy integratsiyaning misli ko‘rilmagan darajada jadallashdi. Kapital hozirda chegaralar orqali erkin harakatlanadi va moliyaviy bozorlar har qachongidan ham ko‘proq o‘zaro bog‘langan. Binobarin, milliy moliya bozorlarining raqobatbardoshligi mamlakatning xorijiy sarmoyalarni jalb qilish, iqtisodiy o‘sishni ta‘minlash va moliyaviy barqarorlikni ta‘minlash imkoniyatlariga katta ta‘sir ko‘rsatadi.

Bozorga asoslangan moliyalashtirishga o‘tish: global miqyosda bozorga asoslangan moliyalashtirishga o‘tish kuzatilmoqda. Ushbu transformatsiya moliya bozorlarining raqobatbardoshligini oshirishni yanada muhimligini ko‘rsatib bermoqda. Raqobatbardosh moliyaviy bozor korxonalariga kapitalga yaxshiroq kirishni ta‘minlashi, innovatsiyalarga yordam berishi va ish o‘rinlarini yaratishga hissa qo‘shishi kerak.

Moliyaviy barqarorlik va iqtisodiy barqarorlik: 2008-yilgi Jahon moliyaviy inqirozi har bir davlat o‘zining raqobatbardosh, mustahkam va barqaror moliyaviy bozorga ega bo‘lish muhimligini ko‘rsatib berdi. Moliyaviy bozor zarbalarni qabul qilish, moliyaviy inqiroz xavfini kamaytirish va iqtisodiy barqarorlikka hissa qo‘shishi uchun raqobatbardosh bo‘lishi muhim.

Ushbu tadqiqot mavzusining dolzarbligi moliyaviy islohotlar, moliyaviy inklyuzivlik va iqtisodiy rivojlanish bo‘yicha davom etayotgan murakkab jarayonlarda yaqqol namoyon bo‘ladi. Siyosatchilar, tartibga soluvchilar va moliya institutlari doimiy ravishda o‘z moliyaviy bozorlarining raqobatbardoshligini oshirish yo‘llarini izlaydilar. Demak, moliyaviy globallasuv sharoitida milliy